

Diena pret narkotisko vielu lietošanu un nelegālu izplatīšanu

Aptuveni 200 miljoni cilvēku lieto narkotikas vismaz reizi gadā. No tiem 25 miljoni ir atkarīgi no narkotikām. Katru gadu 200000 cilvēki mirst no narkotiku lietošanas vai ar to lietošanas izraisīto slimību sekām. Narkotiku lietošanas izplatība jauniešu vidū ir divas reizes augstāka par to izplatību iedzīvotāju vidū. Nelikumīga narkotiku lietošana ir problēma, jo tā rada nopietnus draudus veselībai. Negatīvā ietekme atšķiras atkarībā no narkotiku veida, devas lieluma un lietošanas biežuma. Visām narkotikām ir tūlītējas fiziskās sekas, tās ievērojami kavē psiholoģisko un emocionālo attīstību⁽¹⁾.

1987. gada decembrī Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) nolēma atzīmēt katru gadu 26. jūniju kā starptautisko dienu pret narkotisko vielu izplatīšanu un nelegālu apriti, kurā informē sabiedrību par galvenajām problēmām, ko narkotikas rada sabiedrībai. 1987. gada Starptautiskās konferences ziņojumā ar secinājumiem par narkotisko vielu lietošanu un nelegālo apriti, ANO apņēmas palīdzēt izveidot starptautisku sabiedrību bez narkotikām un izveidoja rezolūciju. 1998. gadā ANO Ģenerālā asambleja pieņēma politisku deklarāciju, lai risinātu pasaules narkotiku problēmu. Deklarācija pauž ANO locekļu apņemšanos apkarot narkotisko vielu izplatīšanas problēmu.

Latvijā 2011. gada 14. martā Ministru kabinetā tika apstiprinātas [Narkotisko un psihotropo vielu un to atkarības izplatības ierobežošanas un kontroles pamatnostādnes 2011. - 2017. gadam](#). Pamatnostādņu mērķis ir samazināt nelegālo narkotisko un psihotropo vielu pieejamību, to lietošanas akceptējamību sabiedrībā un to lietošanas nodarīto kaitējumu sabiedrībai, uzlabojot narkotiku lietotājiem sniegto veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību un efektivitāti.

Balstoties uz dalībvalstu nacionālajiem ziņojumiem, tiek gatavots ikgadējais Eiropas Narkotiku un narkomānijas uzraudzības centra (EMCDDA) ziņojums - Situācija narkomānijas problēmas jomā Eiropā, tai skaitā arī Latvijas Reitox Nacionālo koordinācijas punktu sagatavotajiem ikgadējiem ziņojumiem. EMCDDA ziņojumi pieejami SPKC mājas lapā:

- [Vecas un jaunas narkotiku problēmas - situācija Eiropā 2012. gadā](#)
- [Eiropas 2013. gada ziņojums par narkotikām - pasākumi narkomānijas apkarošanai](#)

2012. gadā Latvijā tika veikta Skolēnu veselības paradumu aptauja, kas Latvijā norisinājās jau piekto reizi. Šis pētījums ir daļa no starptautiski salīdzināmā PVO koordinētā pētījuma [Health Behavior among School-aged Children](#) (HBSC). Pētījums notiek reizi četros gados un tas aptver trīs vecumu skolēnus (11, 13 un 15 gadus vecus skolēnus). Skolēnu aptaujas anketā tradicionāli iekļauti jautājumi par biežāk lietotās narkotikas - marihuānas/hašiša - lietošanas izplatību dzīves, pēdējā gada un pēdējā mēneša laikā.

Ieteikumi atkarību profilaksei:

- Psihoaktīvo vielu lietošanas ierobežošanas un profilakses jautājumus iekļaut pašvaldību attīstības plānos, aktivitāšu realizācijas koordinācijai vēlams izveidot pastāvīgi darbojošos multidisciplināru darba grupu (izglītības, veselības aizsardzības, sociālās palīdzības, valsts vai pašvaldību policijas un NVO pārstāvji);
- veidojiet stratēģijas simulācijas spēles, piemēram, „Jaunieši pret narkotikām”;
- aktualizējiet atkarību profilakses tēmu jauniešu vidū, izklaides vietās;
- veiciniet atkarību profilakses tēmu iekļaušanu skolēnu vasaras nometņu programmā;
- iesaistiet atkarību profilakses jautājumu risināšanā vietējās izklaides vietas (klubi, bāri, spēļu zāles u.c.), apzinot iespējas narkotisko vielu izplatības kontrolei un izplatīšanai šajās vietās, attīstiet kopīgu rīcības plānu ar konkrētiem pasākumiem;
- apsveriet iespējas savā pašvaldībā attīstīt zīmolu „No narkotikām brīva izklaides vieta” u.tml.;
- lielu mūzikas festivālu organizētājiem obligāti jānodrošina veselības aprūpes speciālistu atbalsts un iespēja sniegt pirmo palīdzību, personai kurai radušies kādi veselības traucējumi (t.sk. ja tie radušies apreibinošo vielu lietošanas rezultātā);
- rīkojot lielus mūzikas festivālus uz ieejas biļetēm var tikt norādīta neliela informācija par psihoaktīvo vielu negatīvo ietekmi. Bukletos, kas veltīti attiecīgajam pasākumam, var norādīt informāciju par drošu alkohola lietošanas daudzumu (atbilstoši speciālistu rekomendācijām), par

blakusefektu un kaitējumu veselībai, ko izraisa vairāku vielu vienlaicīga lietošana.

Informācijas avoti:

⁽¹⁾Portāla "timeanddate.com" mājas lapa

©SPKC 2016. Visas tiesības rezervētas.